

MPRA

Munich Personal RePEc Archive

**Government intervention in education in
Turkey: Market and government failures**

Çokgezen, Murat

Marmara Üniversitesi

2011

Online at <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/35209/>

MPRA Paper No. 35209, posted 10 Dec 2011 21:09 UTC

**Türkiye’de eğitime müdahalesi: Piyasa başarısızlıkları ve
devletin başarısızlıkları**

Murat Çokgezen

**Marmara Üniversitesi
İktisat Bölümü**

**Ressam Namık İsmail Sok. No.1
Bahçelievler-Istanbul**

mcokgez@marmara.edu.tr

Türkiye’de eğitime müdahalesi: Piyasa başarısızlıkları ve devletin başarısızlıkları

1. Giriş

Devletin ekonomiye müdahalesine ilişkin güvenin son 30 yılda ciddi biçimde erozyona uğramış olmasına rağmen, eğitim alanında devlet dünyanın hemen her yerinde başat aktör olma rolünü sürdürmektedir.¹ Türkiye için de benzer eğilimler söz konusudur. Milli Eğitim Bakanlığı (2011) tarafından yayınlanan istatistiklere göre 2010/11 öğretim yılında Türkiye’deki 46287 örgün eğitim kurumunun² 41950’si (% 90) kamuya aittir ve örgün eğitim kurumlarında görev yapan 743564 öğretmenin 687830’u (% 92,5) kamu kurumlarında çalışmaktadır. Eğitim harcamalarının yüzde 98.6’sı kamu kaynaklarından finanse edilmektedir (OECD, 2011).

Devletin eğitim alanındaki bu ağırlığı piyasanın bu hizmeti sağlamada başarısız olacağı savına dayanmaktadır. Devletin piyasaya müdahale etmesi ile bu aksaklığın ortadan kalkacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda, bu çalışmada, devletin eğitim hizmetleri piyasasına müdahalesine ilişkin iki soruya -Türkiye deneyimi çerçevesinde- cevap aranacaktır:

- Piyasanın eğitim hizmetlerini sağlamada başarısız olacağı savının dayanakları ne kadar sağlamdır?
- Devletin eğitim hizmetlerine müdahalesi durumunda, bu başarısızlıkların ortadan kalkacağından ya da yeni başarısızlıkların ortaya çıkmayacağından emin olabiliyoruz?

Bu maksatla, takip eden bölümde devletin eğitim piyasasına müdahalesinin gerekçeleri ve bu gerekçelerin ampirik çalışmalar tarafından ne kadar desteklendiği ele alınacaktır. Üçüncü bölümde devletin eğitim piyasasına yaptığı müdahalenin olumsuz sonuçları tartışılacaktır. Her iki bölümde de Türkiye’ye ilişkin çalışmalara özellikle değinilecektir. Sonuç bölümünde ise çalışmanın bulguları ve buna bağlı öneriler ortaya konacaktır.

¹ Örneğin, OECD ülkelerinde, zorunlu eğitimdeki öğrencilerin yüzde 85.8’i¹ kamu okullarında eğitim görmekte, eğitim harcamalarının ortalama yüzde 82.6’sı¹ kamu kaynaklarından finanse edilmektedir (OECD, 2011).

² Okul öncesi eğitim, ilköğretim ve ortaöğretimi kapsamaktadır.

2. Devletin eğitime müdahalesi: Piyasa başarısızlıkları

Piyasanın eğitim alanında kaynakların optimal dağılımını sağlamada başarısız olacağı, bu nedenle devletin eğitim piyasasına müdahalesinin kaçınılmaz olduğu yaygın kabul gören bir görüştür. Devletin eğitim hizmetlerine müdahalesi iki temel gerekçe ile meşrulaştırılmaktadır. Birinci gerekçe, eğitim hizmetinin sadece eğitim hizmetini alana değil, üyesi olduğu toplumun diğer üyelerine de ekonomik ve sosyal faydalar sağlayacağı düşüncesidir (*dışsallıklar argümanı*). İkinci gerekçe ise, pahalı bir hizmet olan eğitime düşük gelir gruplarındaki bireylerin ulaşmasının sağlanmasıdır (*eşitlik argümanı*).

Yukarıdaki gerekçelerin devletin ekonomiye müdahalesine karşı çıkan iktisatçılar tarafından bile dile getirilmiş olması (Friedman, 1988) gerekçelerin sağlamlığına ilişkin olarak ikna edici gibi görünse de ampirik çalışmalar bu argümanları aynı derecede güçlü bir şekilde desteklememektedir.

Dışsallıklar Argümanı

Ölçme zorlukları nedeniyle eğitimdeki dışsallıklara ilişkin çalışmaların sayısı sınırlıdır. Bu alandaki çalışmaları derleyen Venniker (2001) çalışmaların ekonomik dışsallıklar argümanına ilişkin kesin sonuçlara ulaşmadığı sonucuna varmıştır. Bazı çalışmalar çok güçlü olmamakla birlikte pozitif ekonomik dışsallıklara işaret ederken bazıları ise dışsallıkların sıfırdan farklı olmadığı sonucuna varmaktadır. Aynı çalışma, ampirik çalışmaların eğitimin sosyal dışsallıklarına, özellikle de suç oranının azaltılması ilişkin teorik argümanları desteklediğini ifade etmektedir. Ayrıca, bazı çalışmalar eğitimin seçimlere katılım (Milligan et al. 2004), demokratikleşme, toplumsal bilinçlenme, siyasi istikrar (McMahon, 1999) üzerinde olumlu etkileri olduğunu göstermektedir.

Türkiye için spesifik olarak dışsallıkların hesaplandığı bir çalışma mevcut değildir. Ancak, eğitim ile ekonomik büyüme veya verimlilik arasında ilişki kuran çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmalardan bir kısmı (Afsar, 2009, Sarı ve Soytaş, 2006) iki değişken arasında doğru yönlü bir ilişki bulurken, bazı çalışmalar bir ilişki bulamamışlardır (Saygılı, Cihan ve Yavan 2005) . Bazı çalışmalarda ise pozitif yönlü ilişkinin eğitimden

büyümeye doğru değil aksi yönde olduğu tespit edilmiştir (Yıldırım, Deniz ve Hepsağ, 2011).

Türkiye’de eğitimin yarattığı sosyal dışsallıklarına ilişkin çok fazla çalışmaya rastlanmamıştır. Ulaşılan çalışmalar da bu sosyal dışsallıkların varlığını güçlü bir biçimde desteklemekten uzaktır. Örneğin, Türkiye’de suç oranının sosyoekonomik belirleyicilerine ilişkin bir çalışmada (Cömertler ve Kar, 2007) eğitim seviyesinin yükselmesinin suç oranının azalmasına katkıda bulunmadığı sonucuna varılmıştır. OECD göstergeleri de (OECD, 2010) Türkiye’de eğitimin seçimlere, gönüllü faaliyetlere katılma ve hayat tatmini üzerindeki etkisi konusunda çelişkili sonuçlar vermektedir.

Eşitlik Argümanı

Eğitim hizmetlerine devletin müdahale etmesinin temel gerekçelerinden bir diğeri ise, finansmanın sadece eğitimi alanlar tarafından karşılanması durumunda düşük gelirli kesimlerin bu hizmetlere ulaşamayacağı endişesidir. Ancak James Tooley (2009) tarafından Gana, Çin, Hindistan gibi düşük gelirli ülkelerin en fakir kesimlerinde yürütülen saha çalışmaları, özel okullar aracılığı ile en fakirlerin bile düşük maliyetli ve kaliteli eğitime ulaşabileceklerini göstermektedir. Diğer taraftan, birçok akademik çalışma³ devletin eğitimin finansmanına katkıda bulunduğu ülkelerde kamunun finansman desteğinin -hedeflenenin aksine- fakirlerden zenginlere doğru bir transfer yarattığı sonucuna varmıştır.

Türkiye için de devletin eğitim hizmetlerine müdahalesinin eşitsizlikleri giderdiğini söylemek mümkün değildir. Türkiye’de eğitimdeki fırsat eşitsizliklerine ilişkin bir rapor (Ferreira ve Gignoux, 2010) yüksek gelir grupları ile düşük gelir grupları arasında eğitime katılma anlamında ciddi farklar bulunduğunu, gelir düzeyinin eğitime katılmanın önemli bir belirleyicisi olduğu sonucuna ulaşmıştır. Türkiye’deki Yükseköğretim sistemine ilişkin bir raporda da (Ergüder vd., 2007) mevcut

³ ABD’ye ilişkin çalışmalar Bishop (1977); Hansen and Weisbrod (1969); Radner ve Miller (1970), Peltzman (1973); Jackson ve Weathersby (1975); Bazı gelişmekte olan ülkelere ilişkin olarak Psacharopoulos (1986), Arjantin için (Rozada ve Menendez, 2002)

müdahaleci sistemin gelir düzeyi yüksek olanlar lehine toplumsal eşitsizlik yaratmakta olduğundan söz edilmektedir. Görüldüğü gibi, ampirik çalışmalar devletin eğitime müdahalesini meşrulaştırmaya yönelik argümanları ne Türkiye ne de diğer ülkeler için kuşkuyla yer bırakmayacak biçimde desteklememekte, hatta bazı durumlarda beklenenin tam aksi sonuçlara işaret etmektedir.

3. Devletin eğitime müdahalesi: Devletin başarısızlıkları

Piyasanın bir mal ya da hizmetin optimal seviyede üretimini/tüketimini sağlayamayacağını savunanların aklına gelen ilk çözüm devlet müdahalesi olmaktadır. Bu görüşü savunanlara göre müdahale sayesinde piyasanın yaratacağı aksaklıklar ortaya çıkmayacak, toplumsal olarak optimal sonuçlara ulaşılabilecektir. Uygulamada ise devlet müdahalesi beklenen sonuçlara ulaşmak bir yana kendi başarısızlıklarını yaratmaktadır (Krueger, 1990). Bu bölümde Türkiye’de devletin eğitim hizmetleri piyasasına müdahalesinin yarattığı başarısızlıklar ele alınacaktır. Türkiye’de devlet eğitim hizmetleri piyasasına üç ana yöntemle müdahale etmektedir: Eğitim hizmetlerinin finansmanı, üretimi ve regülasyonu. Bu bölümde sadece finansman –özellikle yüksek öğretim hizmetlerinin sübvansiyonu- ve üretim politikasının sonucu ortaya çıkan başarısızlıklara değinilecektir.

Eğitim hizmetlerinin finansmanı politikasının başarısızlıkları

Türkiye’de yüksek öğretim hizmeti hem kamu hem de özel⁴ kuruluşlar tarafından verilmektedir. Ancak kamu belirgin bir ağırlığa sahiptir. 2005-2006 eğitim-öğretim yılında yüksek öğretimdeki öğrencilerin sadece 4,44’ü özel üniversitelerde öğrenim görmektedirler (YÖK, 2007; s.23). Özel üniversiteler gelirlerinin neredeyse tamamını öğrenci harçlarından ve

⁴ Yasalar gereği, Türkiye’de kar amacı güden kurumların üniversite sahibi olmaları mümkün değildir. Yasal zorunluluk nedeniyle tüm üniversiteler kar amacı gütmeyen vakıflar tarafından kurulmaktadır. Ancak, bunların önemli bir kısmı sadece yasal zorunluluğu karşılamak için vakıf adı altında kurulmuş özel kuruluşlardır (Güçlü, 2011). Bu nedenle bu yazıda ‘vakıf üniversitesi’ yerine ‘özel üniversite’ ifadesi kullanılacaktır.

bağışlardan⁵ elde ederken, devlet üniversitelerinde öğrencilerin katkısı yaklaşık yüzde 5 civarında kalmakta (Gürüz, 2008; s.151), eğitim büyük ölçüde devletin sağladığı sübvansiyonlarla finanse edilmektedir.⁶

Hemen tüm başlangıç düzeyindeki iktisat ders kitaplarında yer aldığı gibi, devletin bir malın fiyatını piyasa fiyatının altında kalmaya zorlaması o piyasada bir talep fazlasına yol açacaktır. Türkiye'deki üniversite eğitimi alanındaki gelişmeler de bu teoriyi doğrulamaktadır. Türkiye'de üniversiteye girmek için başvuranların yaklaşık yüzde 37'si⁷ kendilerine bir üniversitede yer bulabilmektedirler. Kısıtlı arz, başvuran öğrenciler arasında bir merkezi üniversiteye giriş sınavı aracılığıyla dağıtılmaktadır. Üniversite giriş sınavı Türkiye'deki öğrencilerin öğrenim hayatı boyunca girdikleri en zorlu sınavlardan biridir. Mevcut üniversite sıralarında iyi bir yer kapmak isteyen öğrenciler rakipleriyle kıyasıya bir rekabet içindedirler. Bu rekabet mevcut lise eğitimine paralel bir özel dersane sisteminin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Lise öğrencileri üniversiteye girmek amacıyla eğitimlerinin son yılında –bazıları son iki yılında–okulları yanında üniversite giriş sınavına hazırlanmaya yönelik bir programa sahip olan dersanelere devam etmekte, hatta özel dersler almaktadırlar.

Yüksek öğretimdeki öğrencilerin maliyetlerine ilişkin bir çalışmada (Ekinci, 2009) üniversiteye hazırlık amacıyla yapılan harcamaların en düşük gelirli ailelerin gelirlerinin yaklaşık yarısına eşit olduğu tespit edilmiştir. Aynı çalışmaya göre, en yüksek gelir gruplarına mensup ailelerin üniversiteye giriş için yaptıkları harcamaların ortalaması en düşük gelirli ailelerin on katından daha fazla olmasına rağmen gelirlerinin yüzde 10'undan azını oluşturmaktadır. Yüksek öğretime hazırlanmanın maliyetine yüksek gelir grupları daha kolay katlanmakta, üniversiteye girişte daha başarılı olmaktadır. Sonuçta, birçok çalışmada belirtildiği gibi (Ergüder vd., 2007, Ekinci, 2009, Hatakenaka, 2006) düşük gelirleri destekleme hedefiyle

⁵ Kurucu vakıf katkıları kastedilmektedir.

⁶ Devlet üniversitelerinde öğrenim harçları 80 ila 500 dolar arasında iken, özel üniversitelerdeki öğrenciler ise 5000 ila 12.000 dolar arasında ödeme yapmaktadırlar. <http://www.studyinturkey.net/life-in-turkey/fees-and-expenses>

⁷ 2005 yılı (Hatakenaka, 2006)

oluşturulan sübvansiyon sistemi tam aksi yönde sonuçlar doğurmaktadır.

Pozitif dışsallıkların sübvansiyonlar aracılığı ile içselleştirilmesi politikasının uygulanmasına ilişkin en önemli sorunlardan biri de optimal çıktı/sübvansiyon seviyesinin belirlenmesidir. Türkiye için bu seviye belirli bir değer ya da oran olarak değil 'her isteyen'in üniversiteye gitmesi olarak ilan edilmiştir.⁸ Neye göre tespit edildiği belli olmayan bu hedefe ulaşmak için kaynaklar yeni üniversitelerin kuruluşuna aktarılmaktadır. 2011 yılı itibariyle Türkiye'de mevcut 127 üniversitenin yaklaşık yarısı (87 üniversite) 2005 sonrasında kurulmuştur. Yeni kurulan üniversitelerin yaklaşık yüzde 42'si (37 üniversite) özel üniversite statüsündedir. Birbiri ardına yeni üniversiteler açılması her ne kadar politik bir başarı olarak algılansa da⁹, ekonomik bir 'başarı' olduğunu –üniversiteye giren öğrenci sayısının optimale yaklaştığını- gösteren kanıtlar mevcut değildir. Diğer taraftan, 2011 yılı itibariyle devlet üniversitelerindeki kontenjanlarının yüzde 5'inin boş kalması kaynakların etkin olmayan kullanımında 'başarısızlık' göstergesi olarak değerlendirilmelidir.¹⁰

Devlet üniversitelerinin bedavaya yakın bir fiyattan hizmet vermesi üniversiteye giriş kararlarının belirleyicilerini de etkilemekte, akademik çalışmalarda varsayıldığı gibi dışsallık yaratacağı düşünülen eğitim hizmetlerinden yararlanma yanında, hiçbir dışsallığı olamayan bazı saikler de üniversiteye giriş kararlarında etkili olmaktadır. Örneğin üniversiteye kayıt yaptıran öğrencilerin yabana atılmayacak bir kısmını 'bir şekilde üniversiteye kapağı atmaya çalışanlar' oluşturmaktadır. Bu

⁸ YÖK tarafından hazırlanan Yükseköğretimde Yeniden Yapılanma: 66 Soruda Bologna süreci uygulamaları (2010) başlıklı kitapçıkta hedef '...yükseköğretim kurumları, imkanları ölçüsünde isteyen ve gereklerini taşıyan herkese yükseköğretim imkanı sunmalı..' (s. 12-13) şeklinde ifade edilmektedir.

⁹ YÖK başkanı Yusuf Ziya Özcan geçmişte sınava giren 4 kişiden 1'i üniversiteye girerken, şimdi 2 kişiden 1'inin üniversiteye girdiğini başarılarının bir göstergesi olarak ifade etmektedir ('Herkes, üniversite', Hürriyet, 07.11.2008). Kuşkusuz, her isteyene üniversite hedef olarak konulduğunda bu önemli bir başarıdır.

¹⁰ Bu veriler <http://www.osym.gov.tr/dosya/1-58489/h/2011-osys-ek-yerlestirme-universitelere-sayisal-bilgile-.pdf> adresinde yer alan 2011-ÖSYS Ek Yerleştirme Sonuçlarına İlişkin Sayısal Bilgiler isimli dosyadan alınmıştır.)

konuda ayrıntılı çalışmalar olmamakla birlikte, her yıl üniversite sınavına girenlerin sadece yüzde 13'ünün ilk üç tercihinden birine girebiliyor olması ve üniversite sınavına girenlerin yüzde 14'ünü halihazırda bir üniversitede kayıtlı olan öğrencilerin oluşturuyor olması yukarıdaki savı destekliyor gözükmektedir. Buna göre başvuranların -en azından bir kısmı- kendisine maliyetinin çok fazla olmaması nedeniyle öncelikle bir üniversiteye kayıt yaptırmakta, daha sonra, bir yandan kayıt olduğu okulda bir yer işgal ederken istediği okula/bölüme girmek için yeniden sınavlara girmektedir. Tabii bu esnada kendi işgal ettiği yerde bulunmaya istekli öğrencinin bu olanaktan faydalanmasını engellemektedir.

Sübvansiyon sisteminin üniversite tercih kriterlerini çarpıtmasına ilişkin bir başka örnek birçok erkek öğrencinin tercihlerini mezun olacağı okulun sonuçta kısa dönem askerlik yapma hakkı tanıyıp tanımadığına göre veriyor olmasıdır. Bu yüzden iki yıllık meslek yüksek okulları -yaratacağı dışsallık etkisinin yüksek olduğu iddia edilmesine rağmen- yeterince öğrenci bulamamaktadırlar.¹¹ Ayrıca, birçok kişi sadece askerlik hizmetini erteletmek amacıyla, özellikle yüksek lisans programlarına kayıt yaptırmaktadırlar.¹² Sonuçta düşük gelir grubundaki vatandaşların eğitime ulaşmalarını hedefleyen sübvansiyonlar, bazı öğrencilerin kolay askerlik yapması amacına hizmet etmektedir.

Sübvansiyon politikasının bir diğer olumsuz etkisi üniversite eğitimi alanında özel sektörün gelişimi ile ilişkilidir. Yukarıda da değinildiği gibi hem özel hem devlet üniversitelerinin sayısı hızla artmakta, bu da üniversiteler arasındaki rekabeti arttırmaktadır. Bu rekabette varlıkları öğrencilerden alacakları öğrenim ücretlerine bağlı olmayan devlet üniversiteleri özel sektördeki rakiplerine göre ciddi bir avantaja sahiptirler. Bunun

¹¹ Hatta Yüksek Öğretim Kurulu başkanı 2 yıllık yüksek okullarının tercih edilebilirliğini arttırmak amacıyla Genel Kurmay Başkanlığı ile görüşmeler yaptığına ilişkin haberler basında yer almıştır. Buna ilişkin haber için bkz.. 'Yüksek okul mezunları da kısa dönem yapacak', Takvim, 22.09.2011

¹² Bu konuda yapılmış araştırmalara rastlanmamış olsa da bu Türkiye'de çok bilinen bir olgudur. Google arama motorunda 'askerlikten kaçmak için üniversite' gibi bir ifade girip arama yapıldığında 1.6 milyon giriş bulunmaktadır.

sonucunda birçok özel üniversite öğrenci bulamamakta¹³ ve varlıklarını sürdürmekte zorlanmaktadırlar.

Eğitim hizmetlerinin üretimi politikasının başarısızlıkları

İktisat alanındaki çalışmalar (Vickers ve Yarrow, 1995) kamuya ait işletmelerin rekabet eksikliği ve mülkiyet yapısının getirdiği yetersiz teşvikler nedeniyle etkin çalışmayacağı, bu işletmeler tarafından üretilen ürünlerin yüksek maliyet ve/veya düşük kaliteli almasının bekleneceğini dile getirmektedirler. Bu durumda devletin üreteceği eğitim hizmetinin de maliyetinin yüksek, kalitesinin düşük olacağını beklemek yanlış olmaz.

Literatürde bu savı destekleyen çalışmalar mevcuttur. Örneğin, Lott (1987), kişi başına düşen maliyetin özel okullara oranla devlet okullarında daha yüksek olduğunu iddia etmektedir. ABD'de kişi başına düşen maliyetler devlet okullarında özel okullara göre iki kat daha fazladır. Devlet okulları kalite açısından da özel okulların gerisinde kalmaktadır. Coleman (1982) 59 bin lise öğrencisi üzerinde yaptığı araştırmada özel okullarda eğitim gören öğrencilerin daha hızlı öğrendikleri sonucuna ulaşmıştır. Cox ve Jimenez (1987) de Tanzanya ve Kolombiya'da standartlaştırılmış başarı testini uygulamışlar ve sonuçta özel okulların performansının devlet okullarına göre daha iyi olduğunu bulmuşlardır.

Yapılan literatür taramasında Türkiye'de devlet ve özel okulların maliyetlerini karşılaştıran tek bir çalışmaya (World Bank, 2005) rastlanmıştır. Bu çalışma özel okul maliyetlerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir. Ancak, karşılaştırma yaparken aşırı kalabalık devlet okulları ile sınıf mevcudu ortalaması 20-30 arasında değişen özel okullar arasındaki farkı dikkate almaması çalışma sonuçlarının uygun bir karşılaştırma sağladığına ilişkin ciddi şüpheler doğurmaktadır. Diğer taraftan kalite farkları konusunda ise daha fazla delil söz konusudur. Örneğin, OECD Uluslararası Öğrenci Değerlendirmeleri (PISA) sonuçları (Tablo.11) genele olarak OECD ülkelerinde özel

¹³ 2011 yılında özel üniversitelerin kontenjanlarının yüzde 20'si boş kalmıştır (Bu veriler <http://www.osym.gov.tr/dosya/1-58489/h/2011-osys-ek-yerlestirme-universitelere-sayisal-bilgile-.pdf> adresinde yer alan 2011-ÖSYS Ek Yerleştirme Sonuçlarına İlişkin Sayısal Bilgiler isimli dosyadan alınmıştır.)

okulların kamu okullarından daha iyi performans gösterdiği sonucu vermektedir. Aynı sonuç Türkiye için de geçerlidir. PISA 2009 yılı değerlendirmesinde Türkiye'deki devlet okullarının ortalama performansları özel okulların altında olduğunu göstermektedir (Tablo 11).

Tablo 11 . PISA 2009 Kamu ve Özel Okul Performansı

	Okul Tipi	Okuma	Matematik	Fen
Türkiye	Kamu	464	444	453
OECD	Kamu	488	491	496
Türkiye	Özel	546	571	545
OECD	Özel	518	519	525

Kaynak: PISA 2009 Database
(<http://pisa2009.acer.edu.au/interactive.php>)

Yine, 2011 yılında ilköğretim son sınıfında yapılan Seviye Belirleme Sınavlarında alınan ortalama puanlara göre yapılan sıralamada ilk yüz içine bir tek devlet okulu girememiştir.¹⁴

Yapılan çalışmalar öğrencilerin başarıları ile sınırlı değildir. Çalışmalar, devlet okullarındaki öğretmenlerin performanslarının da özel okullara göre düşük olduğunu göstermektedir. Akın vd. (2007) tarafından hazırlanan raporda, devlet okulu öğrencileri dersane öğretmenlerini okuldaki öğretmenlerine göre 'daha aktif ve özverili' olarak değerlendirmişlerdir. Bu 'aktif ve özverili' çalışmanın arkasında özel sektörün çalışma anlayışının, teşvik sisteminin olduğunu düşünmek yanlış olmaz. Nitekim aynı raporda devlet okulunda çalışan öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu (yüzde 63.5) öğretmenlerin devlet okulunda 'az' dershanede 'çok' çalıştığını ifade etmişlerdir.

Devlet okullarında çalışan eğitimciler sadece öğretim alanında değil araştırma alanında da daha düşük performans göstermektedirler. Çokgezen (2006) üniversitelerin iktisat bölümlerinde çalışan öğretim üyelerinin yayın performanslarını değerlendirdiği çalışmada özel üniversitelerde çalışan öğretim üyelerinin daha başarılı oldukları sonucuna ulaşmıştır.

¹⁴ Devlet okulu sınıfta kaldı, Sabah, 17.08.2011

Çeşitli kriterlere göre yapılan değerlendirmelerde en iyi performansı gösteren on öğretim üyesi içinde bir tek kamu üniversitesi mensubu yer almamıştır. Bu çalışmanın 2007 yılında yapılan güncellemesinde de aynı sonuçlara ulaşılmıştır (Çokgezen, 2007).

4. Sonuç

Türkiye’de de, dünyanın diğer bir çok ülkesinde olduğu gibi, eğitim hizmetini sağlamada piyasanın başarısız olacağı düşünülmekte ve devlet eğitime yoğun biçimde müdahale etmektedir. Bu müdahaleler dışsallıklar ve eşitlik argümanlarına dayandırılmaktadır.

Ancak, diğer ülkeler hakkında yapılan birçok çalışma gibi, Türkiye hakkındaki mevcut çalışmalar da ne dışsallıklar ne de eşitlik argümanını kuşkuya yer bırakmayacak şekilde desteklememekte hatta bazıları aksine sonuçları işaret etmektedir.

Diğer taraftan, piyasanın aksaklıklarını düzeltmek amacıyla eğitime müdahale eden devletin kendisi aksaklıklar yaratmaktadır. Kaynak dağılımını düzeltmek amacıyla verilen sübvansiyonlar yeni kaynak dağılımı sorunları yaratmakta, üretim politikası ise özellikle kalite düşüşüne yol açmaktadır.

Türkiye’deki eğitim sisteminden sıklıkla şikayet edilmekte nasıl iyileştirilebileceğine ilişkin tartışmalar yapılmaktadır. Bu tartışmalarda, aleyhte birçok kanıtı rağmen, Türkiye’de devletin eğitime müdahalesi politikası çok fazla sorgulanmamakta, sorgulansa bile, bu konuda gerekli politika adımları atılmamaktadır. Bu çalışmanın sonuçları, Türkiye’de devletin ekonomiye müdahalesinin nedenleri ve sonuçları konusunda daha fazla akademik çalışma yapılması ve bu alanda daha fazla politik adımlar atılması gerektiğine, ya da en azından bu konunun daha fazla tartışılması gerektiğine işaret etmektedir.

Referanslar

- Afşar M (2009) "Türkiye'de Eğitim Yatırımları ve Ekonomik Büyüme İlişkisi", Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 9(1), ss.85-98.,
- Bishop, J. (1977), "The Effect of Public Policies on the Demand for Higher Education", Journal of Human Resources, 12, 283-307.
- Cömertler N ve Kar M (2007) Türkiye’de Suç Oranının Sosyo-Ekonomik Belirleyicileri: Yatay Kesit Analizi, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 62(2), ss. 37-59
- Ergüder, Ü., M. Şahin, T.Terzioğlu ve Ö. Vardar (2007), Neden Yeni Bir Yüksek Öğretim Vizyonu; İstanbul Politikalar Merkezi
- Ferreira H. G.ve Jérémie Gignoux (2010) "Eğitimde Fırsat Eşitsizliği: Türkiye Örneği", Türkiye Cumhuriyeti Devlet Planlama Teşkilatı ve Dünya Bankası Refah ve Sosyal Politika Analitik Çalışma Programı, Çalışma Raporu Sayı: 4
- Friedman, Milton. 1988. Kapitalizm ve Özgürlük. Bilimsel Sorunlar Dizisi, Çev. Doğan Erberk ve Nilgün Himmetoğlu, İstanbul: Altın Kitaplar.
- Güçlü A. (2011), Türkiye’de özel üniversiteler açılın mı? Miliyet 14.03.2011
- Hansen W. ve B. Weisbrod (1969) Benefits, Costs and Finance of Highier- Education (Chicago: Markham).
- Hatakenaka Sachi (2006) , Higher Education in Turkey for 21 St Century: Size and Composition,

http://siteresources.worldbank.org/EXTECAREGTOPEUCATION/Resources/444607-1192636551820/S_Hatakenakas_report_on_Higher_Education_in_Turkey_for_21st_Century_Nov_2006.pdf, erişim tarihi 03.12. 2011

- Jackson G. A. ve G.B. Weathersby (1975), "Individual Demand for Higher Education: A Review and Analysis of Recent Empirical Studies", Journal of Higher Education, 46, 623-65

- McMahon, Walter. 1999. Education and Development: Measuring the Social Benefits. Oxford University Press.

- Milli Eğitim Bakanlığı (2011), Milli Eğitim İstatistikleri: Örgün Eğitim (2010-2011), Resmi İstatistik Yayınları Programı

- Milligan, Kevin, Enrico Moretti, ve Philip Oreopoulos. 2004 "Does Education Improve Citizenship ? Evidence from the United States and the United Kingdom." Journal of Public Economics 88:1667-95.

- OECD (2010), Education at a glance 2010: OECD Indicators, <http://www.oecd.org/dataoecd/45/39/45926093.pdf>, erişim tarihi 19.09.2011.

- Peltzman S. (1973), "The Effect of Government Subsidies-in-Kind on Private Expenditures: The Case of Higher Education", Journal of Political Economy, 81, 1-27

- PSACHAROPOULOS, G. (1986) Financing Education in Developing Countries (Washington, D.C.: World Bank)

- Sabah (2011) 'İlk 100'de devlet okulu yok', 19.Ağustos, 2011

- Sarı, Ramazan ve Uğur Soytaş. 2006. "Income and Education in Turkey: A Multivariate Analysis" Education Economics 14 (2) : 181-196.

- Saygılı, Şeref, Cengiz Cihan ve Zafer Ali Yavan. 2005. "Human Capital and Productivity Growth: A Comparative

Analysis of Turkey” Middle East Technical University Studies in Development. 32 (2) : ss.489-516

- Tooley, James (2009). The Beautiful Tree: A Personal Journey Into How the World's Poorest People Are Educating Themselves, Cato Institute.

- Venniker, R. 2001. "Social Returns to Education: A Survey of Recent Literature on Human Capital Externalities." CPB (Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis) Report 00/1, <http://www.tilburguniversity.edu/research/institutes>

- World Bank. (2005). How much does Turkey spend on education, Washington, D.C.: World Bank.

- Yıldırım, Deniz ve Hepsağ International Research Journal of Finance and Economics Issue 65 (2011) ‘Do Public Education Expenditures Really Lead to Economic Growth? Evidence from Turkey

- Yükseköğretim Kurulu (2007), Vakıf Üniversiteleri Raporu

,